

گزارش کوتاه علمی

نخستین گزارش از وقوع نماتود ریشه‌گرهی *Meloidogyne javanica* روی گیاه مورد

(*Myrtus communis* L.) برای دنیا

**FIRST WORLD REPORT OF THE OCCURRENCE OF ROOT-KNOT
NEMATODE, *Meloidogyne javanica*, ON TRUE MYRTLE,
Myrtus communis L.**

نادر آزادبخت^۱، زهرا مجد طاهری^۲ و زهرا تنها معافی^۲

۱- مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی لرستان

۲- مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور

گیاه مورد (مورت) با نام علمی *Myrtus communis* L. از خانواده Myrtaceae از مهم‌ترین گیاهان دارویی در طب سنتی و صنایع دارویی است. به علاوه به دلیل همیشه سبز بودن، هرس‌پذیری و شاخ و برگ متراکم، اغلب در شیب‌های مشرف به رودخانه‌ها، چمن‌کاری‌ها، بولوارها و حاشیه پارک‌ها به عنوان درختچه زینتی یا ایجاد پرچین سبز کاربرد دارد. پراکندگی جغرافیایی مورد، اروپای جنوبی و آسیا به ویژه ایران و دامنه رشته کوه‌های زاگرس در نواحی مرطوب و نیمه مرطوب است. در بازدیدی که از یک مزرعه دو ساله دست‌کاشت گیاه مورد به وسعت تقریبی دو هکتار واقع در منطقه کشکان از توابع شهرستان سراب دوره در ۶۰ کیلومتری غرب خرم‌آباد لرستان انجام شد، علائم ضعف، زردی و کم‌رشدی در تعدادی از بوته‌ها به صورت لکه‌های نامنظم مشاهده شد. بررسی ریشه‌ها علائم تورم به صورت گره‌های کوچک منفرد یا مجتمع را نشان می‌داد که با بررسی میکروسکوپی و تشریح گره‌ها، نماتودهای ماده جنس *Meloidogyne* همراه با توده تخم از بافت‌های آلوده جدا شدند و این حاکی از آلودگی ریشه‌ها به نماتود ریشه‌گرهی بود. نمونه خاک اطراف ریشه نیز آزمایش شد و ۱۵۰۰ لارو سن دوم در ۲۵۰ سانتی‌متر مکعب خاک شمارش گردید. با بررسی میکروسکوپی مشخصات مورفولوژی ماده‌های جدا شده، گونه *M. javanica* شناسایی شد. در مطالعات مولکولی با استفاده از پرایمرهای اختصاصی Fjav و Rjav، یک قطعه به اندازه حدود ۶۷۰ جفت باز تولید شد که شناسایی مورفولوژی را تایید کرد. آلودگی به نماتود مولد گره ریشه علاوه بر مزرعه فوق در یکی از گلخانه‌های تکثیر گیاه مورد در نزدیکی شهرستان خرم‌آباد نیز مشاهده شد. منابع زیادی در دنیا وجود دارد که نشان می‌دهد اسانس روغنی، پودر برگ و عصاره گیاه مورد دارای اثر کشندگی روی نماتود ریشه‌گرهی است ولی گزارشی از میزبانی گیاه مورد نسبت به گونه فوق و یا سایر گونه‌ها در دست نیست. براساس اطلاعات موجود این نخستین گزارش از آلودگی گیاه مورد توسط نماتود ریشه‌گرهی *M. javanica* در دنیا است.